

REVIDIRANE SMERNICE O KRITERIJUMIMA I STANDARDIMA KOJI SE PRIMENJUJU U VEZI SA PRITVOROM LICA KOJA TRAŽE AZIL (1999)¹

UVOD

1. Prema mišljenju UNHCR-a, pritvaranje lica koja traže azil u osnovi je nepoželjno. Naročito u pogledu ugroženih grupa kao što su neudate žene, deca, maloletnici bez pratnje i lica koja imaju posebne potrebe, medicinske ili psihološke prirode. Zabrana arbitrarnog pritvaranja je osnovno ljudsko pravo, a pribegavanje pritvoru je u mnogim slučajevima u suprotnosti sa normama i principima međunarodnog prava.

2. Od ključnog značaja za problem pritvora jeste član 31. Konvencije iz 1951. godine.² Na osnovu člana 31, izbeglice koje dolaze direktno iz zemlje progona ne mogu biti kažnjene zbog ilegalnog ulaska u zemlju odnosno ilegalnog boravka u zemlji, pod uslovom da su se odmah prijavile nadležnim vlastima i obrazložile ilegalan ulazak odnosno ilegalni boravak. Države ugovornice se ovim članom obavezuju da izbeglicama ne ograničavaju kretanje osim kada je to **neophodno**, kao i to da bilo koja ograničenja primenjuju samo dok se njihov status ne reši ili dok ova lica ne dobiju pravo ulaska u neku drugu zemlju.

3. U skladu sa odredbama ovog člana, pritvoru se pribegava samo kada je **neophodno**. Pritvor licima koja traže azil, a koja dolaze „direktno“ protivno propisima, ne bi trebalo automatski niti neopravdano produžavati. Ova odredba odnosi se ne samo na lica kojima je priznat izbeglički status već i na lica koja traže azil dok traje postupak utvrđivanja njihovog statusa, budući da priznavanje izbegličkog statusa ne konstituiše već samo deklariše njihov izbeglički status. Zaključak br. 44 (XXXVII) Izvršnog odbora o pritvaranju izbeglica i lica koja traže azil precizira značenje izraza „**neophodno**“. Zaključak sadrži smernice upućene državama za primenu mere pritvora i preporuke o procesnim garancijama za pritvorena lica.

4. Izraz „**dolazi direktno**“ u članu 31, st. 1 odnosi se na one slučajeve kada lice koje traži azil dolazi direktno iz zemlje porekla ili iz neke druge zemlje u kojoj mu nije bila obezbeđena zaštita i bezbednost. Izraz se odnosi i na slučajeve kada je lice prethodno prošlo kroz neku treću državu bez zadržavanja i ako tamo nije podnelo zahtev za dobijanje azila niti je azil dobilo. Standard „**dolazi direktno**“ ne podleže strogim vremenskim ograničenjima i o svakom se slučaju mora posebno odlučivati. Imajući u vidu specifičnost položaja lica koja traže azil – a naročito posledice trauma, nerazumevanje jezika, nedostatak informacija, prethodna iskustava koja često rezultiraju nepoverenjem prema predstavnicima vlasti – osećanje nesigurnosti i činjenicu da se ove okolnosti razlikuju od slučaja do slučaja, nije moguće odrediti i mehanički primeniti standard „**bez odlaganja**“. Izraz „**odgovarajuće obrazloženje**“ znači obavezu ispitivanja okolnosti pod kojima je lice koje traži azil pobeglo. Izraz „lice koje traži azil“ u ovim smernicama odnosi se na osobe čiji se zahtevi razmatraju u okviru postupka odobravanja ulaska ili prethodne provere, kao i na osobe čiji se status razmatra u okviru postupka za utvrđivanje izbegličkog statusa. Ovim izrazom obuhvataju se i ona lica koja zahtevaju sudsku i/ili administrativnu odluku o zahtevu za dobijanje azila.

5. Lice koje traži azil ima pravo na zaštitu garantovanu instrumentima o zaštiti ljudskih prava, kako međunarodnim tako i regionalnim, koji normiraju osnovne standarde i pravila odgovarajućeg postupanja. Iako svaka država ima pravo da kontroliše ulazak lica na svoju teritoriju, ovo se ovlašćenje koristi u skladu sa nacionalnim propisima koji su dostupni i dovoljno jasno formulisani. Da bi pritvaranje lica koja traže azil bilo zakonito, dakle da nije arbitrarno, mora biti u skladu ne samo sa merodavnim pravilima unutrašnjeg prava već i sa članom 31. Konvencije i međunarodnim pravom. Pritvor se određuje bez diskriminacije i podleže sudskoj i administrativnoj kontroli u cilju provere celishodnosti mere pritvora, uz mogućnost puštanja iz pritvora po prestanku razloga za određivanje pritvora.³

6. Ove smernice se primenjuju isključivo na lica koja traže azil, ali je ipak potrebno ukazati i na problem određivanja pritvora protiv lica bez državljanstva.⁴ Iako većina lica bez državljanstva ne traže azil, ove smernice sadrže odredbu o pritvoru protiv lica bez državljanstva, kojom se i potvrđuju obaveze UNHCR-a prema ovim licima, a i zato što osnovni standardi i norme o pritvoru u instrumentima o zaštiti ljudskih prava treba primeniti pod istim uslovima na lica koja traže azil i na lica bez državljanstva. Dešavalo se da protiv lica bez državljanstva, koja se ne mogu vratiti u državu stalnog prebivališta, bude u trećim državama neopravdano određen pritvor. Slična je situacija sa licima koje odbije država čiji su oni državljani zbog oduzimanja ili gubitka državljanstva za vreme boravka van države, ili kada ne mogu dokazati svoje državljanstvo, kada je prilično teško pribaviti dokaz o državljanstvu – jer i protiv njih se često izriče mera pritvora u dužem ili neograničenom trajanju samo iz razloga što nije moguće utvrditi državu u koju će biti upućeni.

Smernica 1: Polje primene ovih smernica

Ove smernice primenjuju se na svako lice koje traže azil, a protiv kojeg se vodi postupak određivanja pritvora, odnosno protiv kojeg je već određen pritvor ili neka druga mera slična pritvoru. Za potrebe ovih smernica, UNHCR pritvor definiše kao: **zatvaranje na restriktivno određenim ili ograničenim lokacijama, poput zatvora, kampova zatvorenog tipa, prostorija za pritvor ili tranzitnih zona na aerodromima, gde je sloboda kretanja znatno ograničena i kada je jedina mogućnost napuštanja ovako ograničenog prostora napuštanje teritorije.** Postoji kvalitativna razlika između pritvora i drugih ograničenja slobode kretanja.

Ograničenje boravka ili prebivališta ne smatra se pritvorom.

Prilikom utvrđivanja da li je lice koje traži azil u pritvoru, treba uzeti u razmatranje ukupno dejstvo ograničenja i intenzitet svakog od njih.

Smernica 2: Osnovno načelo

Osnovno načelo je da pritvor neće biti određen protiv lica koja traže azil.

Na osnovu čl. 14. Opšte deklaracije o ljudskim pravima, pravo na azil predstavlja osnovno ljudsko pravo. Koristeći ovo pravo, lice koje traži azil često je prinuđeno da ilegalno uđe na teritoriju neke države. Međutim, položaj lica koja traže azil potpuno je drugačiji od položaja običnih imigranata, budući da nisu u mogućnosti da ispune formalno-pravne uslove za ulazak. Ovu činjenicu, kao i traume kroz koje su ova lica prošla, treba uzeti u obzir prilikom određivanja bilo kakvih ograničenja slobode kretanja na osnovu ilegalnog ulaska u zemlju ili prisustva u njoj.

Smernica 3: Posebni osnovi za određivanje pritvora

Mera pritvora se može odrediti u izuzetnim okolnostima pod uslovom da je pritvor jasno određen zakonom koji je u skladu sa opštim pravilima i načelima međunarodnih pravila o zaštiti ljudskih prava, koja se nalaze u važnijim instrumentima o zaštiti ljudskih prava.⁵

Prilikom određivanja pritvora polazi se od pretpostavke da pritvor ne treba odrediti. Ako postoje efikasne mere nadzora (kao što su obaveza prijavljivanja ili jemstvo /videti smernicu 4/), takve mehanizme treba prvo primeniti, osim ako ponuđena alternativa ne bi bila efikasna u konkretnom slučaju. Pritvor je, prema tome, krajnja mera koja će se primeniti tek nakon razmatranja upotrebe drugih mera, ili ako se merom nadzora nije postigao legitiman cilj.

Prilikom odlučivanja o neophodnosti pritvora protiv lica koja traže azil, treba uzeti u obzir celishodnost mere i njenu srazmernost ciljevima koji se žele ostvariti. Ako se proceni da je takva mera neophodna, treba je primeniti bez bilo kakve diskriminacije u najkraćem mogućem trajanju.⁶

Izuzeci koji dopuštaju određenje pritvora biće propisani zakonom. Prema Zaključku Izvršnog odbora br. 44 (XXX-VII), pritvaranju lica koja traže azil pribegava se samo kada je to **neophodno**:

(i) radi provere identiteta.

U slučajevima kada identitet nije utvrđen ili je sporan.

(ii) radi utvrđivanja činjenica na kojima se zasniva zahtev za dobijanje izbegličkog statusa ili azila.

Ovo znači da se lice koje traži azil može pritvoriti isključivo radi preliminarnog razgovora kako bi se identifikovao osnov zahteva za dobijanje azila.⁷ Reč je o pribavljanju osnovnih podataka od lica koje traži azil o tome zašto traži azil, i ne uključuje ispitivanje osnovanosti takvog zahteva. Ovim izuzetkom ne može se opravdati pritvor određen za vreme trajanja postupka utvrđivanja statusa, odnosno određenog na neograničeno vreme.

(iii) u slučajevima kada su lica koja traže azil uništila svoje putne i/ili lične isprave, ili su koristila lažna dokumenta kako bi organe vlasti države u kojoj nameravaju da traže azil dovela u zabludu.

Mora se dokazati popuštanje lica koje traži azil da postupa u dobroj veri u postupku utvrđivanja identiteta. Ako lice koje traži azil koristi lažna dokumenta ili putuje bez dokumenata, pritvor je dopušten ako se dokaže namera ovog lica da državne organe dovede u zabludu ili ako odbija saradnju sa njima. Lica koja dođu bez dokumenata zato što nisu bila u mogućnosti da dokumenta pribave u državi porekla, ne mogu biti pritvorena samo iz ovog razloga.

(iv) radi zaštite nacionalne bezbednosti i javnog reda.

To su slučajevi kada postoje dokazi da je lice koje traži azil izvršilo krivična dela i/ili ima veze sa kriminalom koji, ako mu se dozvoli ulazak, mogu predstavljati pretnju za javni red ili nacionalnu bezbednost.

Određivanje pritvora iz drugih razloga, kao što su, na primer, odvratanje od traženja azila ili radi obeshrabrivanja

aplikanta da procesuiru svoj zahtev, u suprotnosti je sa normama izbegličkog prava. Pritvor ne može biti korišćen kao kaznena ili disciplinska mera za nezakonit ulazak u zemlju ili boravak u njoj. Određivanje pritvora zbog neispunjavanja administrativnih uslova ili drugih institucionalnih ograničenja u vezi je sa boravkom u prihvatnim centrima ili izbegličkim kampovima. Bekstvo iz pritvora ne bi trebalo da predstavlja osnov automatskog prekida postupka za dobijanje azila, odnosno postupka povratka u državu porekla, imajući u vidu načelo zaštite izbeglica od proterivanja i vraćanja silom (*non-refoulement*).⁸

Smernica 4: Alternativne mere u odnosu na pritvor

Potrebno je uzeti u razmatranje primenu drugih mera do okončanja postupka utvrđivanja statusa. Izbor mere zavisice od ličnih okolnosti lica koji traži azil i uslova okruženja.

Moguće su sledeće alternativne mere u odnosu na pritvor koje treba uzeti u obzir:

(i) Nadzorne mere.

Obaveza javljanja. Boravak na slobodi lica koje traži azil može biti uslovljeno obavezom redovnog javljanja tokom postupka utvrđivanja statusa. Oslobođanje od pritvora moglo bi biti uslovljeno time što bi samo lice koje traži azil i/ili neki član porodice, NVO ili grupa u okviru zajednice preuzeli obavezu obezbeđivanja redovnog javljanja organima vlasti, postupanja u skladu sa uslovima postupka utvrđivanja statusa i redovnog pojavljivanja na saslušanjima i službenim razgovorima.

Obaveza boravka. Boravak na slobodi lica koje traže azil može biti uslovljeno obavezom boravka na određenoj adresi ili u određenom administrativnom regionu do donošenja odluke o njegovom statusu. Lice koje traži azil mora pribaviti odobrenje za svaku promenu adrese boravka ili preseljenje iz određenog administrativnog regiona. Takvo odobrenje ne bi trebalo da se uskrati ukoliko se lice seli da bi živelo sa svojom porodicom, odnosno bliže svojoj rodbini.⁹

(ii) Obezbeđivanje jemca/jemstva. Od lica koje traži azil može se zahtevati da obezbedi jemca koji bi bio odgovoran za pojavljivanje azilanta na službenim razgovorima i saslušanjima; ukoliko se azilant ne pojavi, jemcu može biti izrečena novčana kazna.

(iii) Oslobođanje uz kauciju. Lice koje traži azil, protiv kojeg je već određen pritvor, može podneti zahtev za oslobođanje uz kauciju pod uslovom preuzimanja obaveza i obezbeđivanja jemstva. Da bi mera mogla biti efikasno primenjena, potrebno je azilante o tome obavestiti, a visina sume ne bi trebalo da bude ograničavajuća.

(iv) Otvoreni centri. Lica koja traže azil mogu biti oslobođena pod uslovom da borave u centrima za kolektivni smeštaj uz dozvolu izlaska i povratka u određenim vremenskim periodima.

Ove alternative nisu sveobuhvatne. One ukazuju na mogućnosti koje državnim organima daju određen stepen kontrole nad boravištem lica koja traže azil, a da se pri tom licima koja traže azil omogućava osnovna sloboda kretanja.

Smernica 5: Procesne garancije¹⁰

U slučaju da protiv lica koja traže azil bude određen pritvor, ona će uživati sledeće garancije:

(i) blagovremeno dobijanje potpune informacije o nalogu za pritvor sa obrazloženjem, kao i pravima u vezi sa takvim nalogom, na jeziku i na način koji razumeju;

(ii) obaveštenje o pravu na pravnog savetnika. Kada je to moguće, potrebno im je omogućiti besplatnu pravnu pomoć;

(iii) nezavisnu sudsku ili administrativnu kontrolu odluke o određivanju pritvora. Periodična provera postojanja uslova za produžavanje pritvora u postupku kojem mogu prisustvovati lice koje traži azil ili njegov zastupnik;

(iv) pravo da lično ili preko zastupnika osporavaju nužnost lišavanja slobode na raspravi u postupku kontrole odluke, kao i pravo da osporavaju utvrđene nalaze. Ovo pravo odnosi se na sve faze i elemente postupka, a ne samo na diskrecionu ocenu državnih organa da odrede meru pritvora;

(v) pravo da kontaktiraju lokalnu kancelariju UNHCR-a, nacionalna tela za staranje o izbeglicama, druge agencije i advokata, i njihovo pravo da kontaktiraju azilanta. Pravo na privatnost kontakata sa predstavnicima i pravo na odgovarajuća sredstva komunikacije kojima može da ostvari ovo ovlašćenje.

Pritvor ne može biti prepreka mogućnosti azilanta da vodi postupak po zahtevu za azil.

Smernica 6: Pritvor protiv lica mlađih od 18 godina¹¹

U skladu sa osnovnim načelom navedenim u smernici br. 2 i u Smernicama UNHCR-a o deci izbeglicama, **maloletna lica koja traže azil ne mogu biti pritvorena.**

U vezi s tim, posebno je važna Konvencija o pravima deteta, tačnije:

- Član 2, koji državama nalaže preduzimanje privremenih mera u cilju zaštite dece od svih oblika diskriminacije ili kažnjavanja na osnovu statusa, postupaka, mišljenja ili uverenja njihovih roditelja, staratelja ili članova porodice;
- Član 3, koji državama nalaže da u svakom postupku u koji su uključena deca, najbolji interesi deteta budu osnovni cilj;
- Član 9, koji zabranjuje odvajanje dece od roditelja suprotno njihovoj volji;
- Član 22, koji državama nalaže preduzimanje odgovarajućih mera kako bi maloletnicima omogućile podnošenje zahteva za dobijanje izbegličkog statusa i dobijanje odgovarajuće zaštite i pomoći, bez obzira da li imaju pratnju;
- Član 37, koji državama nalaže da se protiv maloletnika pritvor određuje isključivo kao krajnja mera u najkraćem mogućem trajanju.

Osnovno pravilo je da se protiv maloletnih lica bez pratnje ne određuje pritvor. Ova lica se predaju na staranje članovima porodice koji već borave u zemlji azila. Kada to nije moguće, organi nadležni za staranje o deci obezbediće neki drugi vid brige o detetu bez pratnje kako bi mu se obezbedio odgovarajući smeštaj i nadzor. Smeštaj u domove ili pod nadzor staratelja može im obezbediti pravilan razvoj (fizički i mentalni) dok se ne donese rešenje o trajnijem budućem statusu.

Kada je reč o deci u pratnji roditelja, potrebno je razmotriti mogućnost svih drugih mera kako ne bi bio određen pritvor. Pritvor se neće određivati protiv dece i lica koja obezbeđuju staranje, osim ukoliko pritvor nije jedini način da se očuva jedinstvo porodice.

Ukoliko nije moguće primeniti nijednu drugu meru osim pritvora, mera pritvora, u skladu sa članom 37. Konvencije o pravima deteta, biće preduzeta kao krajnja mera i izrečena za najkraći mogući rok.

Ukoliko su deca azilanti pritvorena na aerodromu, u imigracionom centru ili u zatvoru, ona ne smeju biti držana u zatvorskim uslovima. Potrebno je preduzeti sve mere radi oslobađanja dece iz pritvora i pronalaženja odgovarajućeg smeštaja. Ako to nije moguće, potrebno je na neki drugi način obezbediti mogućnost odgovarajućeg smeštaja deci i njihovim porodicama.

Tokom trajanja pritvora deca uživaju pravo na obrazovanje, koje je poželjno omogućiti van pritvorskih jedinica kako bi se obrazovanje moglo nastaviti nakon puštanja iz pritvora. Potrebno im je obezbediti uslove za rekreaciju i igru, jer je to od velikog značaja za mentalni razvoj deteta i oslobađanje od stresa i trauma.

Deca koja se nalaze u pritvoru imaju pravo na iste procesne garancije (navedene u smernici br. 5) kao i odrasli. Maloletnom licu bez pratnje treba dodeliti zakonskog staratelja ili pravnog savetnika.¹²

Smernica 7: Pritvor ugroženih lica

Imajući u vidu veoma negativan uticaj pritvora na psihološko stanje pritvorenika, potrebno je razmotriti sve druge mogućnosti kontrole pre izricanja pritvora protiv azilanta koji pripada jednoj od ovih grupa:¹³

- starije osobe bez pratnje,
- žrtve torture ili traumatizovana lica,
- mentalno ili fizički hendikepirane osobe.

U slučaju pritvora lica koje pripada jednoj od ovih kategorija ugroženih, preporučuje se izricanje ove mere samo uz potvrdu stručnog medicinskog lica kojom se utvrđuje da pritvor neće štetno uticati na zdravlje i opšte stanje takvog lica. Potrebno je stalno pratiti njihovo stanje i obezbediti pomoć stručnog medicinskog osoblja odgovarajuće specijalnosti. Ugroženim licima mora se obezbediti pristup lekarskim uslugama, hospitalizaciji, lekovima, savetovanju i drugim sličnim merama koje su im potrebne.

Smernica 8: Pritvor žena

Žene i adolescentkinje koje traže azil, naročito one koje dođu bez pratnje, posebno su ugrožene boravkom u pritvoru. Opšte je pravilo da treba izbegavati određivanje pritvora protiv žena u završnim mesecima trudnoće i majki koje doje, budući da i jedne i druge imaju posebne potrebe.

Pritvorene žene treba smestiti odvojeno od muškaraca, osim ukoliko nisu bliski srodnici. Preporučuje se angažovanje ženskog osoblja u pritvornim centrima za žene kako bi se obezbedilo poštovanje njihove kulture i poboljšala fizička zaštita žena.

Ženama azilantima treba omogućiti pravne i druge usluge bez diskriminacije na osnovu pola i posebne usluge u vezi sa njihovim potrebama.¹⁵ Posebno je važno obezbediti im pristup ginekološkim i akušerskim uslugama.

Smernica 9: Pritvor lica bez državljanstva

Svako ima pravo na državljanstvo i pravo da arbitrarno ne bude lišen državljanstva.¹⁶

Lica bez državljanstva, a to su lica koja nisu državljanij nijedne države na osnovu unutrašnjeg prava država, uživaju jednako pravo na zaštitu u pritvoru kao i druga lica.¹⁷ Činjenica da je lice bez državljanstva, i time bez mogućnosti da mu neka država izda putnu ispravu, ne može biti razlog za određivanje pritvora na neodređeno vreme. Takođe, činjenica da je lice bez državljanstva – ne može biti smetnja za oslobađanje iz pritvora. Organi koji su odredili pritvor moraju preduzeti sve mere za blagovremeno rešavanje ovakvih slučajeva, uključujući i praktične mere, radi identifikovanja i potvrđivanja državljanstva konkretnog lica kako bi odredili državu u koju lice može biti vraćeno, odnosno kako bi pregovarali sa državom prethodnog stalnog boravišta oko ponovnog prijema te osobe.

U slučaju da nastupe poteškoće, moguće je tražiti tehničke i savetodavne usluge UNHCR-a u skladu sa statutarnim ovlašćenjima ove organizacije u vezi sa licima bez državljanstva.

Smernica 10: Uslovi u pritvoru¹⁸

Uslovi u pritvoru za lica koja traže azil treba da budu humani, kojima se poštuje dostojanstvo pritvorene osobe. Uslovi u pritvoru treba da budu propisani zakonom.

Potrebno je uzeti u obzir i odgovarajuće norme, načela i standarde međunarodnog prava za postupanje prema licima u pritvoru. Od posebnog su značaja Načela UN o zaštiti svih lica koja se nalaze u pritvoru ili zatvoru iz 1988. godine, Minimalni standardi UN za postupanje sa zatvorenicima iz 1955. godine i Pravila UN o zaštiti maloletnika lišenih slobode iz 1990. godine.

Posebno treba naglasiti sledeće mere:

- (i) prethodni pregled pre početka pritvora radi utvrđivanja žrtava trauma ili torture, kako bi se sa njima postupalo u skladu sa Smernicom 7;
- (ii) odvajanje muškaraca od žena i dece od odraslih u prostorijama za pritvor (ukoliko nisu prisutni njihovi rođaci);
- (iii) korišćenje odvojenih prostorija za pritvor lica koja traže azil. Zatvor bi trebalo izbegavati. Ako se ne koriste odvojene prostorije za pritvor, lica koja traže azil treba da budu smeštena odvojeno od osuđenih lica ili lica koja su u pritvoru radi suđenja. Ne bi trebalo mešati ove dve grupe;
- (iv) mogućnost redovnog kontaktiranja i poseta prijatelja, rođaka, kao i verskih, socijalnih i pravnih savetnika. Potrebno je za ovakve posete obezbediti pristup. Za takve posete potrebno je obezbediti privatnost, osim u slučajevima kada postoje opravdani razlozi za drugačije postupanje;
- (v) mogućnost dobijanja odgovarajuće medicinske pomoći i psihijatrijskih saveta prema potrebi;
- (vi) mogućnost svakodnevnih fizičkih aktivnosti u zatvorenom prostoru i na otvorenom;
- (vii) mogućnost obrazovanja ili profesionalne obuke;
- (viii) mogućnost obavljanja verskih obreda i upražnjavanja načina ishrane u skladu sa verskim običajima;
- (ix) mogućnost zadovoljenja osnovnih životnih potreba tako što će se obezbediti, na primer, kreveti, tuševi, osnovne higijenske potrepštine, itd.;
- (x) mogućnost podnošenja žalbi (pristup postupku za podnošenje žalbe), kada je žalbu moguće podneti neposredno ili uz zaštitu identita organu koji je odredio pritvor. Postupak podnošenja žalbe, uključujući rokove i pravila postupka, mora biti objavljen i dostupan pritvorenicima na različitim jezicima.

ZAKLJUČAK

Sve češće određivanje pritvora, kao mere ograničavanja slobode kretanja zbog nezakonitog ulaska u zemlju, izaziva veliku zabrinutost UNHCR-a, nevladinih organizacija, drugih agencija i vlada. Reč je o složenom problemu, i ovim smernicama obrađene su pravne norme i standardi koji se primenjuju na slučajeve pritvora. Pritvor, kao mehanizam za rešenje problema nastalih usled nezakonitog ulaska na teritoriju države, mora biti sproveden sa krajnjom pažnjom da bi se obezbedilo očuvanje osnovnih načela međunarodne zaštite.

1 Ove smernice odnose se isključivo na određivanje pritvora protiv lica koja traže azil. Određivanje pritvora protiv izbeglica, regulisano je unutrašnjim pravom i sprovodi se u saglasnosti sa načelima, normativima i standardima iz Konvencije iz 1951. godine i relevantnim instrumentima za zaštitu ljudskih prava.

2 Ženevska konvencija o statusu izbeglica od 28. jula 1951. godine.

3 Stavovi Komiteta za ljudska prava o saopštenju br. 560/1993, 59. zasedanje, CCPR/CO/560/1993.

4 Od UNHCR-a je traženo da pruži tehničke i savetodavne usluge državama u vezi sa unutrašnjim propisima i praksom u vezi sa statusom lica bez državljanstva. Zaključak Izvršnog komiteta br. 78 (XLVI) (1995), Rezolucija Generalne skupštine 50/152, 1996. Videti takođe Smernice: Delovanje na terenu u vezi sa statusom lica bez državljanstva (Guidelines: Field Office Activities Concerning Statelessness), (IOM/666/98-FOM70/98).

5 Član 9(1) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (International Covenant on Civil and Political Rights /ICCPR/); član 37(b) Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima deteta (UN Convention on the Rights of the Child /CRC/); član 5(1) Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms /ECHR/); član 7(2) Američke konvencije o ljudskim pravima (American Convention on Human Rights), 1969. godine; član 5. Afričke povelje o ljudskim pravima i pravima naroda (African Charter on Human and People's Rights)..

6 Član 9(1); član 12. ICCPR; član 37. CRC; član 5(1)(f) ECHR; Član 7(3) Američke konvencije; član 6. Afričke povelje; Zaključak Izvršnog komiteta br. 44 (XXXVII)

7 Zaključak Izvršnog komiteta br. 44 (XXXVII).

8 Potkomitet za međunarodnu zaštitu (Sub Committee of the Whole of International Protection Note) EC/SCP/44, paragraf 51(c).

9 Član 16, član 12. UDHR.

10 Vidi član 9(2) i (4) ICCPR; član 37(d) CRC; član 5(2) i (4) ECHR; član 7(1) Afričke povelje; član 7(4) Američke konvencije; Zaključak Izvršnog komiteta br. 44 (XXXVII); Načela UN o zaštiti lica koji se nalaze u pritvoru ili zatvoru, 1988. godine, i Minimalni standardi UN za postupanje sa zatvorenicima, 1955. godine.

11 Videti takođe Pravila UN o zaštiti maloletnika lišenih slobode, 1990. godine.

12 Odrasla osoba koja poznaje jezik kojim govori dete i kulturu iz koje dete potiče takođe može doprineti ublažavanju stresa i traume prouzrokovanih činjenicom da je dete samo u nepoznatoj sredini.

13 Iako se mora priznati da će većina pojedinaca biti u stanju da jasno formuliše svoje zahteve, to ne mora biti slučaj sa žrtvama trauma. Mora se obratiti pažnja prilikom postupanja sa takvim pojedincima, budući da njihovi problemi ne moraju biti očigledni, tako da će biti potrebna pažnja i veština da se proceni stanje lica koje ima psihičkih problema odnosno starijih izbeglica koji se nisu snašli.

14 Videti UNHCR-ove Smernice za zaštitu žena izbeglica (Guidelines on the Protection of Refugee Women)

15 Žene, naročito one koje su same došle, mogle su biti izložene nasilju i iskorišćavanju pre i tokom bekstva, i biće im potrebno savetovanje

16 Član 15. UDHR. Videti Zaključak Izvršnog komiteta br. 78 (XLVI).

17 Videti član 10(1) ICCPR; Načela UN o zaštiti lica koja se nalaze u pritvoru ili zatvoru, 1988. godine; Minimalne standarde UN za postupanje sa zatvorenicima, 1955. godine, i Pravila UN o zaštiti maloletnika lišenih slobode, 1990. godine.

18 Vidi član 10(1) ICCPR; Načela UN o zaštiti lica koja se nalaze u pritvoru ili zatvoru, *cit.*; Minimalne standarde UN za postupanje sa zatvorenicima, *cit.*, i Pravila UN o zaštiti maloletnika lišenih slobode, 1990. godine.